

برهان نفیس

برهان نفیس، **طیب مشهور** کرمانی و نویسنده کتابهای طبی در **قرن نهم** است.

فهرست مندرجات

۱ - معرفی برهان نفیس

۱.۱ - آثار برهان الدین

۲ - فهرست منابع

۳ - پانویس

۴ - منبع

معرفی برهان نفیس

برهان نفیس، **طیب** مشهور کرمانی و نویسنده کتابهای طبی در **قرن نهم**.
در منابع نام کامل وی نفیس بن عوض بن نفیس کرمانی ملقب به «برهان الدین» آمده است.

[۱] ذبیح الله صفا، تاریخ ادبیات در ایران، ج ۴، ص ۱۰۹، تهران ۱۳۶۳ ش.

[۲] علی اکبر دهخدا، لغت نامه، ذیل «نفیس»، زیر نظر محمد معین، تهران ۱۳۲۵-۱۳۵۹ ش.

[۳] علی اکبر نفیسی، فرهنگ نفیسی، ذیل «نفیس»، تهران ۱۳۴۳ ش.

[۴] مصطفی بن عبدالله حاجی خلیفه، کشف الطنون، ج ۱، ستون ۷۷، بیروت ۱۹۹۰/۱۴۱۰.

[۵] اسماعیل بغدادی، هدیه العارفین، در حاجی خلیفه، کشف الطنون، ج ۲، ستون ۴۹۸، بیروت ۱۹۹۰/۱۴۱۰.

او در حدود ۸۱۲ در **کرمان** متولد شد و پس از آنکه شهرتش در **طب** زبانزد شد، در روزگار ولایتعهدی **الغ بیگ گورکانی** (حک: ۸۵۰-۸۵۳)، به دعوت وی، از کرمان به **سمرقند** رفت و با عنوان «طیب دربار» تا پایان عمر الغ بیگ در دربار اقامت داشت.

برهان پس از کشته شدن الغ بیگ (**رمضان ۸۵۳**) به کرمان بازگشت و احتمالاً چندی بعد در گذشت. خاندان وی نیز همه به طب و حکمت روی آوردند.

از جمله نوادگان او **علی اکبر نفیسی** (ملقب به ناظم الاطباء)، پدر سعید نفیسی است که سلسله نسبش با ده واسطه به برهان می‌رسد.

[۶] سعید نفیسی، «دکتر علی اکبرخان نفیسی ناظم الاطباء»، ج ۱، ص ۵۲-۵۳، ۱۲۶۳-۱۳۴۲ قمری، پلنگار، سال ۳، ش ۴، ۱۳۲۴ ش.

← آثار برهان الدین

معروفترین اثر برهان شرحی است که بر **الاسباب والعلامات نجیب الدین سمرقندی** (متوفی ۶۱۸) نوشته است.

وی این کتاب را در اواخر **صفر ۸۲۷**، به درخواست الغ بیگ شرح و به او **هدیه** کرد.

[۷] مصطفی بن عبدالله حاجی خلیفه، کشف الطنون، ج ۱، ستون ۷۷، بیروت ۱۹۹۰/۱۴۱۰.

[۸] ذبیح الله صفا، تاریخ ادبیات در ایران، ج ۴، ص ۱۰۹، تهران ۱۳۶۳ ش.

برهان تنها فن سوم (امراض مخصوص هر یک از اعضا) و بخشی از فن چهارم (امراض عامه) کتاب **سمرقندی** را شرح کرده است.

کتاب دیگر او به نام شرح نفیسی شرحی است بر **الموجز فی القانون** ابن نفیس (متوفی ۶۷۸)، که خود شرح قانون **ابن سینا** است.

این کتاب که در **نیججه ۸۴۱** در سمرقند تألیف شده، شامل چهار فن **طب نظری** و عملی، **ادویه** و اغذیه مفرد و مرکب، امراض مخصوص هر یک از اعضا و امراض عامه است.

این دو اثر بیش از چهار صد سال مرجع پزشکان اسلامی بوده و در حوزه‌های درسی تدریس می‌شده.

[۹] سعید نفیسی، «دکتر علی اکبرخان نفیسی ناظم الاطباء»، ج ۱، ص ۵۳، ۱۲۶۳-۱۳۴۲ قمری، پلنگار، سال ۳، ش ۴، ۱۳۲۴ ش.

[۱۰] محمد تقی میر، پزشکان نامی پارس، ج ۱، ص ۴۴، شیراز، تاریخ مقدمه ۱۳۴۸ ش.

و بارها در **ایران و هندوستان** به چاپ رسیده است.

آثار چاپ نشده او عبارت‌اند از: **کلیات شرح نفیسی**؛ **بحارین و کتاب السموم** که نسخه خطی آن‌ها موجود است.

- (۱) اسماعیل بغدادی، هدیه العارفین، در حاجی خلیفه، کشف الظنون، ج ۶، بیروت ۱۴۱۰/۱۹۹۰.
- (۲) مصطفی بن عبدالله حاجی خلیفه، کشف الظنون، بیروت ۱۴۱۰/۱۹۹۰.
- (۳) علی اکبر دهخدا، لغت نامه، زیر نظر محمد معین، تهران ۱۳۲۵-۱۳۵۹ ش.
- (۴) ذبیح الله صفا، تاریخ ادبیات در ایران، تهران ۱۳۶۳ ش.
- (۵) محمد تقی میر، پزشکان نامی پارس، شیراز، تاریخ مقدمه ۱۳۴۸ ش.
- (۶) سعید نفیسی، «دکتر علی اکبرخان نفیسی ناظم الاطباء، ۱۲۶۳-۱۳۴۲ قمری، یادگار، سال ۳، ش ۴، ۱۳۲۴ ش.
- (۷) علی اکبر نفیسی، فرهنگ نفیسی، تهران ۱۳۴۳ ش.

پانویس

۱. [↑](#) ذبیح الله صفا، تاریخ ادبیات در ایران، ج ۴، ص ۱۰۹، تهران ۱۳۶۳ ش.
۲. [↑](#) علی اکبر دهخدا، لغت نامه، ذیل «نفیسی»، زیر نظر محمد معین، تهران ۱۳۲۵-۱۳۵۹ ش.
۳. [↑](#) علی اکبر نفیسی، فرهنگ نفیسی، ذیل «نفیسی»، تهران ۱۳۴۳ ش.
۴. [↑](#) مصطفی بن عبدالله حاجی خلیفه، کشف الظنون، ج ۱، ستون ۷۷، بیروت ۱۴۱۰/۱۹۹۰.
۵. [↑](#) اسماعیل بغدادی، هدیه العارفین، در حاجی خلیفه، کشف الظنون، ج ۲، ستون ۴۹۸، بیروت ۱۴۱۰/۱۹۹۰.
۶. [↑](#) سعید نفیسی، «دکتر علی اکبرخان نفیسی ناظم الاطباء، ج ۱، ص ۵۲-۵۳، ۱۲۶۳-۱۳۴۲ قمری، یادگار، سال ۳، ش ۴، ۱۳۲۴ ش.
۷. [↑](#) مصطفی بن عبدالله حاجی خلیفه، کشف الظنون، ج ۱، ستون ۷۷، بیروت ۱۴۱۰/۱۹۹۰.
۸. [↑](#) ذبیح الله صفا، تاریخ ادبیات در ایران، ج ۴، ص ۱۰۹، تهران ۱۳۶۳ ش.
۹. [↑](#) سعید نفیسی، «دکتر علی اکبرخان نفیسی ناظم الاطباء، ج ۱، ص ۵۳، ۱۲۶۳-۱۳۴۲ قمری، یادگار، سال ۳، ش ۴، ۱۳۲۴ ش.
۱۰. [↑](#) محمد تقی میر، پزشکان نامی پارس، ج ۱، ص ۴۴، شیراز، تاریخ مقدمه ۱۳۴۸ ش.

منبع

[دانشنامه جهان اسلام، بنیاد دائرة المعارف اسلامی، برگرفته از مقاله «برهان نفیسی»، شماره ۱۱۴۳.](#)

رده‌های این صفحه: [پزشکان](#) | [تراجم](#) | [طب سنتی](#) | [کتب شناسی](#) | [کتب طب](#)